

Bruksela, 30 marca 2026 r.
(OR. en)

7887/26

SOC 180
EMPL 82
ECOFIN 400
MI 307
EDUC 102
JEUN 47
ENV 303
ENER 155
DIGIT 86
TOUR 15
CULT 42
JAI 408

PISMO PRZEWODNIE

Od: Sekretarz generalna Komisji Europejskiej (podpisała dyrektor Martine DEPREZ)

Data otrzymania: 30 marca 2026 r.

Do: Thérèse BLANCHET, sekretarz generalna Rady Unii Europejskiej

---

Nr dok. Kom.: COM(2026) 138 final

Dotyczy: SPRAWOZDANIE KOMISJI DLA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO, RADY, EUROPEJSKIEGO KOMITETU EKONOMICZNO-SPOŁECZNEGO I KOMITETU REGIONÓW
Przegląd śródkresowy planu działania na rzecz gospodarki społecznej – najważniejsze osiągnięcia i dalsze działania

---

Delegacje otrzymują w załączeniu dokument COM(2026) 138 final.

Zał.: COM(2026) 138 final

Bruksela, dnia 30.3.2026 r.
COM(2026) 138 final

**SPRAWOZDANIE KOMISJI DLA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO, RADY,
EUROPEJSKIEGO KOMITETU EKONOMICZNO-SPOŁECZNEGO I KOMITETU
REGIONÓW**

**Przegląd śródkresowy planu działania na rzecz gospodarki społecznej – najważniejsze
osiągnięcia i dalsze działania**

{SWD(2026) 94 final}

1. WPROWADZENIE

Gospodarka społeczna stała się nieodłączną częścią europejskiej gospodarki i europejskiego społeczeństwa, głównym czynnikiem przyczyniającym się do dobrobytu i konkurencyjności oraz filarem odporności Europy.

W całej Unii Europejskiej (UE) **ponad 4,3 mln stowarzyszeń, spółdzielni, towarzystw pomocy wzajemnej, fundacji i przedsiębiorstw społecznych** prowadzi działania, których cele społeczne i środowiskowe są ważniejsze od zysku, oraz stosuje partycypacyjne lub demokratyczne modele zarządzania. Organizacje te zapewniają co najmniej **11,5 mln miejsc pracy**, co stanowi około **6,3 % całkowitego zatrudnienia**, i działają w różnych sektorach, od usług opiekuńczych po finanse, sektor rolno-spożywczy, handel detaliczny i kulturę ⁽¹⁾.

9 grudnia 2021 r. Komisja przyjęła **plan działania na rzecz gospodarki społecznej** ⁽²⁾, którego celem jest uwolnienie potencjału gospodarki społecznej i zwiększenie jej wpływu. Po raz pierwszy Komisja przedstawiła wizję i plan działania, w których wskazała szereg środków służących poprawie warunków ramowych i dostępu do możliwości biznesowych oraz zwiększeniu widoczności gospodarki społecznej do 2030 r.

Od tego czasu sytuacja geopolityczna uległa zmianie, a seria nakładających się na siebie kryzysów pokazała, że gospodarka społeczna działa jako **źródło odporności**, ponieważ tworzy i utrzymuje lokalne miejsca pracy, mobilizuje społeczności w duchu solidarności oraz dociera tam, gdzie rynki nie wspierają **wzrostu sprzyjającego włączeniu społecznemu**. Pomaga przekształcić priorytety UE w **skuteczne rozwiązania na rzecz ludzi i miejsc**, napędza innowacje społeczne, realizuje Europejski filar praw socjalnych ⁽³⁾ i Unię równości oraz przyczynia się do bardziej odpornej gospodarki o obiegu zamkniętym.

Dzięki oddolnemu podejściu opartemu na społeczności organizacje gospodarki społecznej **wzmacniają spójność terytorialną** na obszarach miejskich i wiejskich, w regionach najbardziej oddalonych i przygranicznych. Wnoszą one bezpośredni wkład w **ograniczenie ubóstwa i włączenie społeczne**, w szczególności przez tworzenie ścieżek zatrudnienia i zapewnianie dostępu do usług po przystępnych cenach. Przez umożliwianie ludziom organizowania, uczestnictwa i współtworzenia rozwiązań organizacje gospodarki społecznej poszerzają i wzmacniają **zaangażowanie obywatelskie** oraz **życie demokratyczne**.

Jednocześnie gospodarka społeczna wspiera **dobrobyt i konkurencyjność** Europy. Organizacje gospodarki społecznej ukierunkowują innowacje na dobro społeczne i opracowują nowe sposoby dostarczania towarów i świadczenia usług, które zaspokajają potrzeby społeczne oraz przyczyniają się do poprawy jakości życia w Europie. Wspierają one przedsiębiorczość, zwłaszcza wśród osób młodych i grup defaworyzowanych. Wprowadzają te innowacje do kluczowych sektorów gospodarki, takich jak mieszkalnictwo i gospodarka o obiegu zamkniętym, i promują modele, które utrwalają wartość na poziomie lokalnym.

Organizacje gospodarki społecznej **zwiększają konkurencyjność** przez **tworzenie wysokiej jakości miejsc pracy, zwiększanie uczestnictwa w rynku pracy oraz przyczynianie się do równouprawnienia płci i rozwoju wykwalifikowanej siły roboczej**. Ich nadrzędny cel społeczny oraz zaangażowanie pracowników w proces

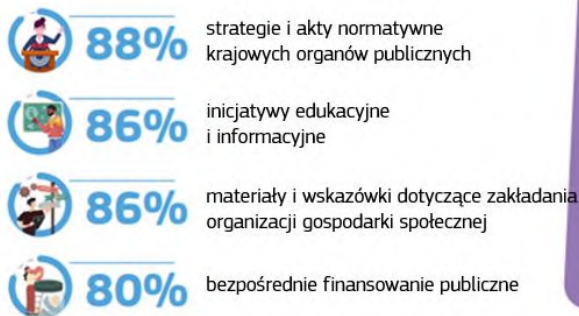
decyzyjny sprzyjają stabilnemu zatrudnieniu, partycypacji pracowników oraz ustawicznemu szkoleniu i przekwalifikowaniu. Na przykład przedsiębiorstwa społeczne integracji zawodowej łączą zatrudnienie z dostosowanym do potrzeb wsparciem, aby pomóc osobom w powrocie na rynek pracy z wiedzą i umiejętnościami niezbędnymi do przejścia od wykluczenia społecznego do trwałego zatrudnienia.

Gospodarka społeczna wzmacnia również **gotowość i autonomię strategiczną** Europy oraz przyczynia się do większej suwerenności gospodarczej przez uczynienie naszego przemysłu oraz naszych usług i łańcuchów wartości solidniejszymi i bardziej zróżnicowanymi, a także przez osadzenie ich w społecznościach lokalnych. Obejmuje to rozwiązania oparte na podziale ryzyka, takie jak towarzystwa ubezpieczeń wzajemnych zapewniające przystępną cenowo ochronę ubezpieczeniową gospodarstwom domowym, społecznościom i przedsiębiorstwom, a także spółdzielnie promujące czystsze gałęzie przemysłu i zieloną transformację poprzez inicjatywy energetyki obywatelskiej i modele biznesowe o obiegu zamkniętym.

Europejczycy dostrzegają wartość dodaną gospodarki społecznej w swoim codziennym życiu, jak pokazuje specjalne badanie Eurobarometr na temat gospodarki społecznej w życiu Europejczyków ⁽⁴⁾, opublikowane w październiku 2025 r.

Większość Europejczyków popiera środki służące rozwojowi organizacji gospodarki społecznej, w tym:

Niniejsze sprawozdanie stanowi realizację podjętego w planie działania na rzecz gospodarki społecznej zobowiązania do przeprowadzenia przeglądu jego wdrażania i oddziaływania w połowie okresu, określenia pozostałych wyzwań oraz potwierdzenia wizji Komisji dotyczącej gospodarki społecznej w nowym kontekście geopolitycznym.

Ponadto, jak stwierdzono w raporcie Letty „Much more than a market” [Znacznie więcej niż rynek] z 2024 r., należy rozważyć dodatkowe środki z zakresu polityki, aby w pełni wykorzystać potencjał gospodarki społecznej ⁽⁵⁾. Potrzebne są ukierunkowane środki wsparcia oraz ramy wspomagające, które uwzględnią unikalne modele zarządzania, zasady przypisywania zysków oraz dążenie do wywarcia wpływu. Odpowiadając na ten apel, w niniejszym sprawozdaniu przedstawiono perspektywy oraz przeanalizowano obszary, w których należy wzmocnić istniejące narzędzia i w których konieczne są nowe działania, by zmaksymalizować potencjał gospodarki społecznej. W towarzyszącym dokumencie roboczym służb Komisji przedstawiono dalsze szczegółowe informacje na

temat dotychczasowego procesu wdrażania oraz rozmaitych konsultacji z zainteresowanymi stronami przeprowadzonych przez Komisję.

2. POSTĘPY ORAZ WNIOSKI WYCIĄGNIĘTE PODCZAS WDRAŻANIA

Plan działania na rzecz gospodarki społecznej opiera się na trzech filarach i obejmuje 63 działania. Większość z tych działań została ukończona lub jest obecnie wdrażana przez Komisję, a niewielką ich część przerwano lub zmodyfikowano w obliczu nowych danych oraz zmian na rynku.

Niniejsza sekcja jest zgodna ze strukturą planu działania z 2021 r. – podkreślono zatem najważniejsze osiągnięcia i wyciągnięto wnioski w obszarach, w których wciąż występują trudności, aby torować tym samym drogę do podjęcia nowych działań.

2.1. Tworzenie odpowiednich ram dla rozwoju gospodarki społecznej

Jednym z najważniejszych kamieni milowych do tej pory było przyjęcie **zalecenia Rady z 2023 r. w sprawie opracowania warunków ramowych gospodarki społecznej** ⁽⁶⁾. Przewiduje ono wspólne ramy dla państw członkowskich na potrzeby włączenia gospodarki społecznej do ich polityki oraz stworzenia środków wspierających w celu kształtowania środowiska sprzyjającego organizacjom gospodarki społecznej. Ramy te usankcjonowały i przyspieszyły reformy krajowe. W okresie od 2021 r. do końca 2025 r. **21 państw członkowskich przyjęło lub przygotowywało krajowe lub regionalne strategie na rzecz gospodarki społecznej**. Ponadto 12 państw członkowskich przyjęło lub zreformowało przepisy dotyczące gospodarki społecznej, a 2 państwa członkowskie były w trakcie takich prac. Stanowi to istotną zmianę w krajobrazie strategicznym i legislacyjnym oraz świadczy o rosnącym uznaniu gospodarki społecznej na szczeblu krajowym.

Wysiłki Komisji były wspierane przez **rosnącą dynamikę działań na arenie międzynarodowej**. Państwa członkowskie UE i Komisja wniosły wkład w rezolucje Zgromadzenia Ogólnego ONZ i konkluzje Międzynarodowej Organizacji Pracy w sprawie gospodarki społecznej i solidarnej, a prace Komisji uwzględniono podczas opracowywania zalecenia OECD w sprawie gospodarki społecznej i solidarnej oraz innowacji społecznych.

Dotychczasowe postępy potwierdzają wartość wspólnej wizji UE w połączeniu z praktycznym wsparciem dla państw członkowskich. W związku z tym Komisja zorganizowała **warsztaty wzajemnego uczenia się** na tematy takie jak pomoc państwa, opodatkowanie, strategie gospodarki społecznej, społecznie odpowiedzialne zamówienia publiczne i dane. Instrument Wsparcia Technicznego ⁽⁹⁾ wspiera pięć państw członkowskich w opracowywaniu krajowych strategii gospodarki społecznej, w formie współpracy oraz działań dotyczących poszczególnych krajów. Ponadto w 2023 r. Komisja opublikowała dwa dokumenty robocze służb Komisji, w których opisano istniejące ramy podatkowe dla organizacji gospodarki społecznej ⁽⁷⁾ oraz niedyskryminacyjne opodatkowanie organizacji charytatywnych i ich darczyńców ⁽⁸⁾, a przez to ustanowiono wspólną bazę dowodową oraz punkt odniesienia dla całej UE.

Aby zwiększyć pewność prawa i znajomość wariantów **pomocy państwa**, Komisja opublikowała **badanie dotyczące stosowania środków pomocy państwa w celu wspierania dostępu przedsiębiorstw społecznych do finansowania i rekrutacji pracowników znajdujących się w szczególnie niekorzystnej sytuacji** ⁽⁹⁾. Wyniki tego badania zostaną wykorzystane w obecnym przeglądzie ogólnego rozporządzenia

w sprawie wyłączeń grupowych⁽¹⁰⁾. Ponadto od stycznia 2024 r. organy publiczne mogą stosować podwyższone pułapy pomocy *de minimis* w wysokości 300 000 EUR⁽¹¹⁾ i 750 000 EUR w dowolnym okresie trzech lat w odniesieniu do usług świadczonych w ogólnym interesie gospodarczym⁽¹²⁾. Co więcej, przegląd usług świadczonych w ogólnym interesie gospodarczym w 2025 r.⁽¹³⁾ ma sprawić, by państwa członkowskie mogły łatwiej wspierać budowę i renowację przystępnych cenowo mieszkań – jest to obszar, w którym działają organizacje gospodarki społecznej.

Pomimo postępów poczynionych na szczeblu krajowym i międzynarodowym istnieje znaczny **niewykorzystany potencjał na szczeblu regionalnym i gminnym**, gdzie władze znajdują się najbliżej obywateli i działalności organizacji gospodarki społecznej. Chociaż w ostatnich latach w wielu regionach i gminach pojawiła się znaczna liczba inicjatyw, wymiana wiedzy i doświadczeń między nimi, zwłaszcza ponad granicami, pozostaje ograniczona.

Dodatkowo restrykcyjne ramy prawne powodują niepewność prawa i tworzą bariery utrudniające dalsze wspieranie gospodarki społecznej. Organom publicznym często brakuje zdolności technicznych w obszarach takich jak pomoc państwa i społecznie odpowiedzialne zamówienia publiczne. Na przykład niedawna ocena **dyrektyw w sprawie zamówień publicznych**⁽¹⁴⁾ wskazuje na **różne poziomy zaawansowania w uwzględnianiu aspektów społecznych w praktykach związanych z zamówieniami publicznymi w poszczególnych państwach członkowskich**. Instytucje zamawiające często mają trudności z równoważeniem celów w zakresie przejrzystości i efektywności rynku ze strategicznymi celami polityki i oczekują jasnych wytycznych dotyczących sposobu osiągnięcia tej równowagi.

W centrum uwagi: gospodarka społeczna i obieg zamknięty

*Organizacje gospodarki społecznej istotnie przyczyniają się do przejścia Europy na gospodarkę o obiegu zamkniętym. Działają one na każdym etapie cyklu życia produktu, od projektowania i zbiórki po naprawę, ponowne użycie i recykling. Przekształcają odpady w zasoby i tworzą w tym procesie lokalne miejsca pracy wysokiej jakości, m.in. przez udostępnianie szkoleń i zatrudnienia osobom zagrożonym wykluczeniem, często w ścisłej współpracy z organami publicznymi. **Inicjatywa na rzecz miast i regionów o obiegu zamkniętym**⁽¹⁵⁾ pokazuje, w jaki sposób strategie oparte na obiegu zamkniętym realizowane przez miasta i regiony, takie jak centra ponownego użycia i napraw wspierane ze środków publicznych, systemy budownictwa i rozbiórki o obiegu zamkniętym oraz lokalne systemy ponownego użycia wyrobów włókienniczych, mogą stwarzać organizacjom gospodarki społecznej możliwości dostarczania rozwiązań sprzyjających włączeniu społecznemu opartych na obiegu zamkniętym, w tym przez wykorzystanie zamówień publicznych do tworzenia popytu na te usługi za pomocą społecznie odpowiedzialnych praktyk zakupowych o obiegu zamkniętym. Ich modele biznesowe przyczyniają się do wydłużenia cyklu życia produktów, ograniczania emisji i utrzymania obiegu materiałów w społecznościach. Przyszły **akt w sprawie gospodarki o obiegu zamkniętym** ma na celu stworzenie jednolitego rynku surowców wtórnych, zwiększenie podaży materiałów wysokiej jakości pochodzących z recyklingu oraz pobudzenie popytu na nie w UE – we wszystkich obszarach, w których organizacje gospodarki społecznej są w stanie wnieść znaczący wkład.*

2.2. Tworzenie możliwości rozwoju organizacji gospodarki społecznej

Aby stworzyć organizacjom gospodarki społecznej możliwości rozpoczęcia i rozwoju działalności, Komisja wprowadziła środki mające na celu wzmocnienie ekosystemu,

poprawę dostępu do finansowania, uruchomienie finansowania oraz usprawnienie budowania zdolności i wsparcia dla przedsiębiorstw.

Rozszerzono dostęp do finansowania dla organizacji gospodarki społecznej. Bazując na instrumentach finansowych na rzecz zatrudnienia i innowacji społecznych (EaSI) w 2022 r. uruchomiono **produkty finansowe w ramach segmentu InvestEU dotyczącego inwestycji społecznych i umiejętności**. Partnerom wykonawczym przyznano około 1,2 mld EUR w formie gwarancji na mikrofinansowanie, przedsiębiorczość społeczną i inwestycje o skutkach społecznych, z których skorzystało około 90 000 odbiorców wsparcia mikrofinansowego i około 3 000 przedsiębiorstw społecznych, w związku z czym oczekuje się uruchomienia inwestycji o wartości 11,7 mld EUR ⁽¹⁶⁾. Instrumenty te zapewniają dostęp do finansowania ryzyka modelom biznesowym, które często nie pasują do standardowych profili ryzyka i zysku, a także usługom w zakresie rozwoju działalności gospodarczej. Do tej pory wsparcie to przyczyniło się do stworzenia lub utrzymania około 900 000 miejsc pracy w całej UE, a sprawozdania niektórych głównych instytucji mikrofinansowych pokazują niezwykle wysokie wskaźniki przeżywalności, a zarazem docieranie do grup znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji ⁽¹⁷⁾.

Aby jeszcze bardziej zwiększyć oddziaływanie społeczne tych funduszy, Komisja prowadzi pilotażowe wsparcie mieszane łączące instrumenty finansowe InvestEU z dotacjami w ramach komponentu EaSI Europejskiego Funduszu Społecznego Plus ⁽¹⁸⁾ (EFS+). Zaproszenia do składania wniosków w ramach EFS+ wspierały również rozwój rynków finansowania społecznego przez zapewnienie lepszego dostępu do danych dotyczących skutków decyzji inwestycyjnych, obniżenie kosztów transakcji w przypadku inwestycji kapitału podwyższonego ryzyka w przedsiębiorstwa społeczne oraz wzmocnienie sieci na szczeblu UE reprezentujących dostawców mikrofinansowania i finansowania przedsiębiorstw społecznych. Jednocześnie kilka państw członkowskich wdrożyło specjalne instrumenty finansowe i programy dotacji w ramach EFS+ i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego ⁽¹⁹⁾, a w ramach Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności zrealizowano pewne konkretne inwestycje i reformy ⁽²⁰⁾. Ogólnie rzecz ujmując, z obecnego długoterminowego budżetu UE (2021–2027) **oczekuje się uruchomienia łącznie ponad 1,62 mld EUR w formie dotacji i instrumentów finansowych**, obok 1,2 mld EUR w formie gwarancji, o których wspomniano powyżej. Jest to spełnienie zobowiązania Komisji do zwiększenia poziomu wsparcia UE w porównaniu z okresem 2014–2020.

Komisja pomaga również organizacjom gospodarki społecznej w profesjonalizacji, rozpowszechnianiu rozwiązań i prezentacji wyników. **Europejskie Centrum Kompetencji w zakresie Innowacji Społecznych ⁽²¹⁾ stworzyło dynamiczne centrum wiedzy i pięć wspólnot praktyków**. Komisja ogłosiła zaproszenia do składania wniosków w ramach EFS+ w celu wsparcia eksperymentów społecznych, transferu sprawdzonych innowacji społecznych oraz zwiększania ich skali, w tym przez ustanowienie krajowych centrów kompetencji w zakresie innowacji społecznych. Opracowano praktyczne narzędzia, takie jak kodeks postępowania do celów zarządzania danymi i ich wykorzystywania w gospodarce społecznej ⁽²²⁾ oraz **przewodnik po proporcjonalnych podejściach do pomiaru skutków społecznych i zarządzania nimi ⁽²³⁾**. Akademia polityki w dziedzinie przedsiębiorczości młodzieży, będąca wspólną inicjatywą Komisji i OECD, **zgromadziła decydentów oraz sieci młodych przedsiębiorców** w ramach serii warsztatów poświęconych polityce i budowaniu

zdolności, mających na celu opracowanie lepszych rozwiązań politycznych dla młodych przedsiębiorców, w tym przedsiębiorców społecznych.

Pomimo tych postępów organizacje gospodarki społecznej, ze względu na swoje specyficzne modele biznesowe, nadal napotykają większe trudności w dostępie do zasobów finansowych niż przedsiębiorstwa głównego nurtu. Choć badania rynku wskazują na wzrost prywatnych inwestycji społecznych w ostatnich latach ⁽²⁴⁾⁽²⁵⁾, brak bardziej ustrukturyzowanego i powszechnie rozumianego podejścia do kierowania finansowania (długoterminowego) na cele społeczne, w połączeniu z niskimi zwrotami finansowymi, ogranicza zaufanie i porównywalność oraz zniechęca potencjalnych inwestorów społecznych. Innowacyjne podejścia do finansowania pozostają rozdrobnione, a ich skala jest mała.

Poza tym zakres i rozpoznawalność jasno określonych ścieżek szkolenia i budowania zdolności są nadal zróżnicowane w poszczególnych sektorach i regionach. Powiązania z systemami kształcenia i szkolenia są fragmentaryczne, a podejścia programowe, ramy kompetencji dzielonych oraz przekonujące dowody na przedsiębiorczość społeczną i sprzyjającą włączeniu należą do wyjątków. Choć usługi w zakresie inkubacji i przyspieszenia rozwoju rozwinęły się w ostatnich latach, dostosowane do potrzeb wsparcie na rzecz przedsiębiorczości społecznej jest nadal rzadkie i wiele grup nadal jest niedostatecznie reprezentowanych i niedostatecznie wspieranych. W rezultacie talenty oraz innowacyjne modele przedsiębiorczości społecznej nie zawsze otrzymują odpowiednie wsparcie, by mogły się rozwijać, a potencjał wywierania większych skutków społecznych nie jest w pełni wykorzystywany.

2.3. Zwiększenie uznawania gospodarki społecznej i jej potencjału

Komisja zwiększyła widoczność i wiarygodność gospodarki społecznej przez utworzenie kanałów komunikacji ze społeczeństwem i promowanie kampanii uświadamiających. **Portal UE dotyczący gospodarki społecznej** ⁽²⁶⁾ zawiera aktualne informacje na temat polityki, finansowania i inicjatyw UE na rzecz gospodarki społecznej. Od czasu uruchomienia w 2023 r. strona internetowa przyciągnęła ponad 596 000 odwiedzających ⁽²⁷⁾ i oferuje przydatne materiały dla praktyków gospodarki społecznej i decydentów.

Unijna baza dowodowa dotycząca gospodarki społecznej została rozszerzona o badanie porównawcze wyników społeczno-gospodarczych gospodarki społecznej w państwach członkowskich ⁽²⁸⁾. Badanie pokazuje, że gospodarka społeczna generuje zarówno wartość gospodarczą, jak i społeczną, a także potwierdza ono wartość dodaną bardziej rzetelnych i lepiej zharmonizowanych danych dla oceny zmian zachodzących w czasie. Specjalne badanie Eurobarometr na temat gospodarki społecznej w życiu Europejczyków stanowi pierwszy punkt odniesienia na poziomie UE, jeżeli chodzi o postrzeganie przez społeczeństwo, świadomość, zaangażowanie i postawy, w tym poglądy na temat roli działań publicznych. Publikacja Komisji/OECD „Social Economy in Europe: Contributing to Competitiveness and Prosperity” ⁽²⁹⁾ [Gospodarka społeczna w Europie – wkład w konkurencyjność i dobrobyt], pozwoliła na dalsze skonsolidowanie wiedzy, w tym na temat rozwiązań instytucjonalnych, opodatkowania i wspierania działalności gospodarczej w ramach gospodarki społecznej we wszystkich państwach członkowskich UE, a także informacji sektorowych na temat mieszkalnictwa i opieki.

Nadal jednak istnieją pewne luki, zwłaszcza w zakresie porównywalności, ze względu na niejednorodny zasięg i niejednolite metody w poszczególnych państwach członkowskich.

Brak systematycznego gromadzenia danych z wykorzystaniem zharmonizowanych definicji, źródeł administracyjnych i rozszerzonych narzędzi statystycznych, takich jak rachunki satelitarne, utrudnia monitorowanie postępów i ogranicza publiczną widoczność wyników. Chociaż ukierunkowane badania i współpraca za pośrednictwem grup ekspertów przyczyniły się do rozwoju ram gromadzenia i analizy danych, potrzebna jest bardziej systematyczna wymiana informacji, aby zapewnić lepsze podstawy dla kształtowania polityki. Można by też zwiększyć wiedzę na temat portalu UE dotyczącego gospodarki społecznej i jego wykorzystanie, a zainteresowane strony domagają się bardziej systematycznej sprawozdawczości na temat wdrażania planu działania.

3. PERSPEKTYWY NA PRZYSZŁOŚĆ: NOWE DZIAŁANIA NA RZECZ WZMOCNIENIA GOSPODARKI SPOŁECZNEJ

W najbliższej przyszłości Komisja zamierza wykorzystać dotychczasowe postępy i usunąć pozostałe przeszkody w rozwoju ekosystemu gospodarki społecznej UE. Chociaż zalecenie Rady z 2023 r. jest w trakcie wdrażania, poziomy wsparcia na rzecz gospodarki społecznej nadal znacznie się różnią w poszczególnych państwach członkowskich i na różnych szczeblach sprawowania rządów. Wciąż potrzebne jest ukierunkowane wsparcie UE, aby strategie gospodarki społecznej mogły prowadzić do skutecznych środków oraz zapewniać stabilne ramy rozwoju organizacji gospodarki społecznej.

Na kolejnym etapie wdrażania należy zatem priorytetowo traktować działania, które wspierają administracje publiczne i umożliwiają organizacjom gospodarki społecznej funkcjonowanie na jednolitym rynku bez barier, zwiększają dostęp do talentów, szkoleń i finansowania oraz dostarczają systematycznych i porównywalnych danych na potrzeby kształtowania polityki i podejmowania decyzji inwestycyjnych, a także eksponują wpływ gospodarki społecznej.

Nasza wizja na nadchodzące lata jest jasna:

- chcemy **konkurencyjnej gospodarki społecznej**, która funkcjonuje na równych warunkach z innymi podmiotami gospodarczymi na całym jednolitym rynku oraz przyczynia się do rozwoju dynamicznego otoczenia biznesowego zapewniającego obywatelom trwały dobrobyt i dobrostan oraz europejską społeczną gospodarkę rynkową. Powinny temu towarzyszyć zintegrowane ramy polityczne i prawne,
- chcemy **prężnej gospodarki społecznej** z dostępem do finansowania dostosowanego do jej potrzeb oraz wspieranej przez uznane ścieżki uczenia się, inkubacji i przyspieszenia rozwoju, które zarówno pobudzają rozkwit indywidualnych talentów, jak i zwiększają zdolności organizacyjne,
- chcemy **uznanej gospodarki społecznej**, której podstawą są mocne dowody i widoczność, umożliwiającej decydentom politycznym, rynkom i społeczeństwu uznanie jej wartości dodanej, a tym samym zwiększenie jej wpływu w całej UE.

Wizja ta jest w pełni zgodna z podejściem określonym w planie działania z 2021 r. i jego trzech filarach. Spoglądając w przyszłość, niniejsze sprawozdanie skupia się na trzech priorytetach i pięciu kluczowych obszarach działania, wykorzystuje wyniki 63 działań z 2021 r. i dodaje nowe środki określone w toku przeglądu śródkresowego. Będzie ono służyć jako punkt odniesienia na potrzeby przyszłego monitorowania i sprawozdawczości w zakresie planu działania.

Co nie mniej ważne, urzeczywistnienie tej wizji wymaga wspólnych wysiłków. Komisja wzywa zatem państwa członkowskie do pełnego wdrożenia zalecenia Rady w sprawie opracowania warunków ramowych gospodarki społecznej oraz do uwzględnienia ustaleń i nowych działań określonych w tym przeglądzie śródkresowym przy realizacji ich strategii i środków z zakresu polityki.

3.1. Zintegrowane ramy na rzecz konkurencyjnej gospodarki społecznej

Bieżące wysiłki Komisji zmierzające do poprawy otoczenia biznesowego jako całości przynoszą korzyści gospodarce społecznej, ponieważ zmniejszają bariery operacyjne i stwarzają więcej możliwości wzrostu gospodarczego. Inicjatywy mające na celu zwiększenie konkurencyjności UE, pogłębienie jednolitego rynku i rozwój unii oszczędności i inwestycji mogą pomóc we włączeniu organizacji gospodarki społecznej do głównych łańcuchów wartości, zmobilizowaniu kapitału prywatnego i poprawie dostępu do finansowania. Przez uproszczenie można również zmniejszyć nieproporcjonalne obciążenia administracyjne i koszty przestrzegania przepisów, często utrudniające funkcjonowanie mniejszych organizacji.

Gospodarka społeczna potrzebuje zintegrowanych ram politycznych i prawnych, aby rozpowszechniać i promować zrównoważone i innowacyjne rozwiązania. Tam, gdzie istnieją odpowiednie warunki, organizacje gospodarki społecznej mogą prosperować we wszystkich sektorach gospodarki i na wszystkich terytoriach oraz zapewniać wysokiej jakości miejsca pracy, produkty i usługi wszystkim osobom w UE, w tym osobom znajdującym się w najtrudniejszej sytuacji. Szczególnie istotna jest zatem poprawa warunków ramowych i zapewnienie wdrażania środków polityki tam, gdzie mają one znaczenie, w tym w regionach i gminach.

Kluczowy obszar działania 1: wzmocnienie wielopoziomowego sprawowania rządów i wdrażania w terenie

Kluczową rolę we wprowadzaniu nadrzędnych ram strategicznych i prawnych gospodarki społecznej odgrywają organy krajowe. Jednocześnie rolę pomostu między kształtowaniem polityki krajowej a wdrażaniem na szczeblu lokalnym często pełnią władze lokalne i regionalne i mają one zasadnicze znaczenie dla dostosowania priorytetów krajowych do lokalnych potrzeb. Mogą one bezpośrednio wspierać organizacje gospodarki społecznej i współpracować z nimi, aby osiągnąć swoje cele polityczne.

Bardziej skoordynowane i oparte na rzetelnych informacjach podejście sprawi, że organy te zyskają jaśniejsze i skuteczniejsze ramy polityczne dla wspierania gospodarki społecznej i maksymalizacji jej wpływu, zaś organizacje gospodarki społecznej będą mogły dzielić się sukcesami i wyzwaniami.

Komisja:

- **opracuje zestaw narzędzi wspierających regionalną i lokalną politykę gospodarki społecznej,**
- **zwiększy współpracę z organami publicznymi, społecznościami i sieciami zainteresowanych stron w celu ułatwiania wymiany najlepszych praktyk, wspólnych projektów i skutecznych środków na rzecz gospodarki społecznej na wszystkich terytoriach, a przez to wspierania i uzupełniania**

działań krajowych. Szczególna uwaga zostanie poświęcona obszarom wiejskim w kontekście planu działania UE na rzecz obszarów wiejskich ⁽³⁰⁾, paktu na rzecz obszarów wiejskich i strategii odnowy pokoleń w rolnictwie ⁽³¹⁾,

- **opublikuje w 2028 r. sprawozdanie podsumowujące wdrażanie zalecenia Rady w sprawie opracowania warunków ramowych gospodarki społecznej,**
- włączy gospodarkę społeczną w zakres współpracy zewnętrznej i dialogów międzynarodowych przez **zapewnienie organom publicznym specjalnych szkoleń, rozwoju umiejętności i wsparcia przedsiębiorczości społecznej oraz wdrażanie projektów w państwach niebędących członkami UE,** w tym w (potencjalnych) krajach kandydujących, m.in. przyszłego funduszu na rzecz przedsiębiorczości społecznej dla południowego sąsiedztwa, zgodnie z priorytetami Paktu na rzecz regionu śródziemnomorskiego ⁽³²⁾.

W centrum uwagi: gospodarka społeczna i kultura oraz turystyka

Organizacje gospodarki społecznej nadają impuls witalności kulturalnej Europy, kreatywnym innowacjom i zrównoważonej turystyce. Wspierają one sektor kultury i sektor kreatywny oraz ich pracowników. Chronią i promują dziedzictwo kulturowe oraz zapewniają dostępne przestrzenie umożliwiające uczestnictwo w kulturze i życiu społeczności w dzielnicach miast i na obszarach wiejskich.

W sektorze kultury i sektorze kreatywnym gospodarka społeczna wspiera eksperymenty, współpracę i współwłasność w różnych dziedzinach, od mediów i sztuk scenicznych po projektowanie i rzemiosło. W turystyce inicjatywy kierowane przez społeczności promują zrównoważoną działalność, która chroni krajobraz, wspiera lokalne przedsiębiorstwa i zapewnia, aby korzyści pozostały w społeczności.

Przez łączenie kultury, kreatywności i zrównoważonej turystyki gospodarka społeczna wzmacnia tożsamość terytorialną i pozycję ludności lokalnej, a także dywersyfikuje lokalną gospodarkę, tworzy miejsca pracy i przyczynia się do bardziej odpornego i ukierunkowanego na ludzi rozwoju regionów Europy. Komisja będzie wspierać partnerstwa transnarodowe w celu sprawdzania i rozpowszechniania kierowanych przez społeczności modeli zrównoważonej turystyki opartych na zasadach gospodarki społecznej. Przyszła strategia UE na rzecz zrównoważonej turystyki będzie też miała na celu ukształtowanie konkurencyjnego, zrównoważonego i sprzyjającego włączeniu społecznemu modelu turystyki, który wspiera społeczności lokalne.

Kluczowy obszar działania 2: sprawienie, by przepisy i ramy prawne sprzyjały gospodarce społecznej

Organy publiczne mogą wykorzystywać **zamówienia publiczne** jako strategiczne narzędzie świadczenia usług publicznych wysokiej jakości i realizacji konkretnych celów polityki, takich jak promowanie zatrudnienia i włączenia społecznego, zapewnienie godnych warunków pracy, poprawa dostępności i projektowanie sprzyjające włączeniu społecznemu dla wszystkich oraz tworzenie odpowiedzialnych łańcuchów dostaw. Dla organizacji gospodarki społecznej zamówienia publiczne otwierają nowe możliwości, które ułatwiają im dostęp do rynków i pozwalają świadczyć usługi na rzecz społeczności. Dowody wskazują jednak, że dominującą normą pozostaje praktyka najniższej ceny,

a względy społeczne w zamówieniach publicznych nie są brane pod uwagę ani systematycznie, ani konsekwentnie.

Jednocześnie **współpraca z przedsiębiorstwami głównego nurtu**, w tym polegająca na dostarczaniu towarów i usług, może wzmocnić gospodarkę społeczną i pomóc przedsiębiorstwom w osiągnięciu ich celów zrównoważonego rozwoju. Organizacje gospodarki społecznej często odgrywają jednak niewielką rolę w łańcuchach dostaw ze względu na brak wzajemnego zrozumienia, bariery kulturowe i operacyjne oraz niewystarczające wsparcie strategiczne ukierunkowane na poprawę dostępu do rynku i rozwój nowych sektorowych łańcuchów wartości.

Komisja:

- **zbadania możliwości promowania stosowania społecznie odpowiedzialnych praktyk w zakresie zamówień publicznych**, w tym stosowania najlepszej relacji jakości do ceny i wykorzystywania rokowañ zbiorowych, w kontekście trwającego **przełomu dyrektyw UE w sprawie zamówień publicznych**, oraz uwzględnienia **wytyczne** dotyczące ich wdrażania w zestawie narzędzi wspierających regionalną i lokalną politykę gospodarki społecznej,
- będzie wspierać systematyczną integrację organizacji gospodarki społecznej z łańcuchami wartości przedsiębiorstw głównego nurtu, m.in. przez **ogłoszenie zaproszenia do składania wniosków w celu zwiększenia skali partnerstw między przedsiębiorstwami**.

W centrum uwagi: gospodarka społeczna i energia

Gospodarka społeczna odgrywa rolę w zapewnieniu, aby zielona transformacja energetyczna przebiegała w sposób sprawiedliwy i sprzyjający włączeniu społecznemu. Społeczności energetyczne i inne inicjatywy obywatelskie umożliwiają podmiotom lokalnym wspólne posiadanie obiektów energii odnawialnej i zarządzanie nimi, od farm słonecznych i wiatrowych po systemy ciepłownicze. Organizacje te utrzymują wartość w społeczności, umożliwiają obywatelom aktywny udział w transformacji i mogą pomóc w ograniczeniu ubóstwa energetycznego, na przykład przez poprawę dostępu słabszych grup społecznych do energii po przystępnych cenach. Mogą one również generować lokalne możliwości zatrudnienia wysokiej jakości w dziedzinach takich jak montaż, konserwacja i usługi doradcze w zakresie energii.

*Aby powiązać działania w dziedzinie klimatu z wymiernymi korzyściami dla społeczności, niezwykle ważne jest uwzględnienie podmiotów gospodarki społecznej w krajowych planach w dziedzinie energii i klimatu, ułatwienie im dostępu do sieci i finansowania oraz ujęcie ich w unijnych inicjatywach finansowych oraz programach i planach finansowanych przez UE i zarządzanych przez państwa członkowskie. Komisja zwiększy wykorzystanie społeczności energetycznych w drodze zalecenia Komisji w sprawie społeczności energetycznych i konsumpcji własnej w ramach **pakietu energetycznego dla obywateli**. Plan będzie m.in. promował dzielenie się wiedzą i wzbogacał bazę dowodową dotyczącą społeczności energetycznych, między innymi przez **wspieranie specjalnej wspólnoty praktyków dla nabywców publicznych** oraz określenie warunków umożliwiających realizację inicjatyw energetycznych prowadzonych przez obywateli. Władze lokalne mogą również odgrywać istotną rolę jako podmioty umożliwiające realizację takich inicjatyw i otrzymają wsparcie w celu wykorzystania tego potencjału.*

Pomoc państwa jest również ważnym narzędziem, które umożliwia organom publicznym wspieranie gospodarki społecznej. Na przykład organizacje gospodarki

społecznej, które świadczą usługi społeczne i zdrowotne, mogą napotykać ograniczenia w dostępie do wsparcia z racji silnej zależności od pułapu pomocy *de minimis*, który pozwala organom publicznym na udzielanie pomocy do określonego progu bez zgłaszania jej Komisji. Chociaż może to pomóc w świadczeniu usług na małą skalę, dostawcy usług społecznych potrzebują większych możliwości finansowania, które są zgodne z celami interesu publicznego, ale są postrzegane jako ryzykowne pod względem prawnym.

Komisja:

- **będzie pracować nad przeglądem ogólnego rozporządzenia w sprawie wyłączeń grupowych i doprecyzowaniem odpowiednich zasad pomocy państwa**, aby uprościć i ułatwić organom publicznym finansowanie gospodarki społecznej wykraczające poza pułap pomocy *de minimis* ⁽³³⁾,
- **przygotuje specjalne wytyczne, aby pomóc państwom członkowskim w opracowywaniu środków pomocy państwa na potrzeby wsparcia społecznego i inwestycji społecznych**, jak zapowiedziano w komunikacie pt. „Realizacja Paktu dla czystego przemysłu I” ⁽³⁴⁾.

Ponadto aby zwiększyć konkurencyjność i poprawić wyniki organizacji gospodarki społecznej na jednolitym rynku, konieczne są dodatkowe wysiłki w celu zapewnienia lepszego dostosowania ram prawnych i fiskalnych do specyfiki modeli biznesowych gospodarki społecznej.

Komisja:

- **będzie dalej wspierać ramy prawne sprzyjające gospodarce społecznej**. Obejmuje to wspieranie programów wykupu pracowniczego w drodze skutecznego wdrożenia zalecenia Komisji w sprawie przenoszenia własności przedsiębiorstw,
- **oceni potrzebę poprawy ukierunkowanych ram prawnych**, w stosownych przypadkach, takich jak statut spółdzielni europejskiej,
- **przeprowadzi badanie, aby dowiedzieć się, czy przedsiębiorstwa ukierunkowane na wywarcie wpływu napotykają konkretne bariery**, takie jak brak uznania i trudności z dostępem do finansowania, i na tej podstawie dostarczy informacji na potrzeby ewentualnych przyszłych działań politycznych mających ułatwić pomiar i komunikowanie wpływu społecznego oraz innych praktyk odpowiedzialnego prowadzenia działalności gospodarczej,
- **przeprowadzi wraz z OECD dogłębną analizę krajowych środków podatkowych na rzecz gospodarki społecznej**, w tym polityki podatkowej zachęcającej do inwestycji w organizacje gospodarki społecznej.

3.2. Inwestycje, umiejętności i zdolności na rzecz solidnej gospodarki społecznej

Solidna gospodarka społeczna potrzebuje zarówno dobrze funkcjonującego ekosystemu finansowego, jak i dużych umiejętności i zdolności organizacyjnych. Opracowanie jaśniejszych ram inwestycji społecznych oraz zwiększenie wsparcia na rzecz umiejętności, inkubacji i przedsiębiorczości, a także wzmocnienie specjalnych ścieżek uczenia się w dziedzinie przedsiębiorczości społecznej jest kluczowe, by wspomóc organizacje gospodarki społecznej w przyciąganiu talentów, rozwoju, innowacji i reagowaniu na pilne potrzeby społeczne.

Kluczowy obszar działania 3: wzmocnienie ekosystemu inwestycji społecznych

Ze względu na różnorodność modeli gospodarki społecznej i dynamiczny charakter skutków społecznych inwestycji społecznych nie da się łatwo ująć w sztywnych definicjach ani jednolitych kryteriach. Stopniowe pojawianie się wspólnych punktów odniesienia i praktyk sprawozdawczych może jednak zmniejszyć niepewność inwestorów i pośredników oraz w razie potrzeby poprawić porównywalność i pomóc w ograniczeniu kosztów transakcji.

Aby zwiększyć zaufanie i porównywalność oraz umożliwić ukierunkowanie inwestycji na cele społeczne na dużą skalę, **Komisja:**

- **wzmocni ramy dla prywatnych inwestycji społecznych** przez konsolidację i usystematyzowanie najistotniejszych norm oraz definicji, pojęć i metod pomiaru. W tym celu Komisja, **w współpracy z OECD, zbada dobrowolne, oparte na zasadach rynkowych ramy celów inwestycyjnych, poparte modelami wyników i wskaźnikami.** Pomoże to inwestorom w opracowywaniu, ocenie i porównywaniu strategii inwestycyjnych w sposób spójny i elastyczny,
- **wykorzysta zbliżający się przegląd systemu europejskich funduszy venture capital** ⁽³⁵⁾ (EuVECA) jako okazję do oceny skuteczności ram regulacyjnych dla inwestorów kapitału wysokiego ryzyka i kapitału wzrostu. Postępy w tej dziedzinie będą również korzystne dla inwestycji o skutkach społecznych, w tym dla użytkowników znaku europejskiego funduszu na rzecz przedsiębiorczości społecznej ⁽³⁶⁾ (EuSEF).

Gospodarka społeczna potrzebuje finansowania, które odpowiada jej modelom zarządzania, profilom ryzyka i zwrotu oraz często potrzebom na małą skalę. Luki w bazie dowodowej dotyczące podmiotów finansujących gospodarkę społeczną, odpowiedniości produktów finansowych i skutków dla beneficjentów ograniczają opracowywanie i wdrażanie odpowiednich instrumentów finansowych oraz zwiększanie ich skali. Tradycyjni kredytodawcy pozostają ostrożni, wyspecjalizowani pośrednicy nie są wyeksponowani na rynku, wysokie koszty transakcji zniechęcają do mniejszych inwestycji, a ograniczenia dotyczące zasad redystrybucji zysków w przedsiębiorstwach społecznych utrudniają inwestycje kapitałowe. W kontekście przygotowywania przez UE kolejnych wieloletnich ram finansowych niezwykle ważne jest opracowanie ścieżek finansowania i pomocy technicznej, które umożliwią organizacjom gospodarki społecznej dostęp do finansowania na różnych terytoriach oraz pełne wykorzystanie funduszy i instrumentów UE.

Aby lepiej zrozumieć finansowanie gospodarki społecznej i dopracować instrumenty finansowe, **Komisja:**

- **przygotuje sprawozdanie** w ramach Centrum Doradztwa InvestEU na temat **pośredników finansowych** obsługujących organizacje gospodarki społecznej oraz sprawozdanie wraz z grupą ekspertów ds. gospodarki społecznej i przedsiębiorstw społecznych (GECES) na temat **poprawy dostępu** organizacji gospodarki społecznej **do finansowania,**
- **przeprowadzi pilotażową ocenę wpływu i wyników na poziomie beneficjentów instrumentów finansowych InvestEU przeznaczonych dla sektora mikrofinansowania i przedsiębiorstw społecznych,**
- **zbada możliwości powielenia innowacyjnych rozwiązań w celu**

zmobilizowania kapitału prywatnego, na przykład przez przeprowadzenie badania na temat potencjalnego wykorzystania „uśpionych” aktywów do tworzenia gwarancji publicznych oraz przez opublikowanie podręcznika dla podmiotów zarządzających aktywami i decydentów dotyczącego powielenia francuskiego modelu alokacji funduszy 90/10,

- **przeprowadzi przegląd Europejskiego kodeksu dobrego postępowania w zakresie udzielania mikrokredytów** w trosce o to, by mikrofinansowanie nadal zaspokajało potrzeby niedostatecznie reprezentowanych przedsiębiorców i osób znajdujących się w trudnej sytuacji. Zaktualizowany kodeks będzie służył wzmocnieniu społecznego wymiaru mikrofinansowania, dostosowaniu ram do nowych realiów gospodarki społecznej oraz zapewnieniu, by certyfikacja stała się bardziej dostępna, skuteczniejsza i sprzyjająca różnorodnym modelom instytucjonalnym.

W centrum uwagi: gospodarka społeczna i mieszkalnictwo

*Organizacje gospodarki społecznej odgrywają ważną rolę w zapewnianiu i finansowaniu dostępu do przystępnych cenowo, kierowanych przez społeczność oraz sprzyjających włączeniu społecznemu i osiągalnych rozwiązań mieszkaniowych. Modele takie jak nienastawione na zysk lub nastawione na zysk w stopniu ograniczonym towarzystwa budownictwa mieszkaniowego, spółdzielnie, fundacje i wspólnotowe fundusze powiernicze mogą budować i promować lokale mieszkalne, być ich właścicielami lub nimi zarządzać, a jednocześnie reinwestować nadwyżki i umożliwiać mieszkańcom bezpośredni udział w zarządzaniu nimi. Organizacje te mogą pomóc w zmniejszeniu obserwowanych niedoborów mieszkań i ustabilizowaniu ich cen przez utrzymywanie przystępnych cen w perspektywie długoterminowej. Mogą również rozwijać dzielnice sprzyjające włączeniu społecznemu przez łączenie mieszkalnictwa z możliwościami zatrudnienia oraz usługami społecznymi i usługami na rzecz społeczności na obszarach wiejskich i miejskich. Uwzględnienie organizacji gospodarki społecznej w strategiach mieszkaniowych, pomoc w pokonywaniu przez nie barier technicznych, regulacyjnych i legislacyjnych oraz ułatwienie im dostępu do odpowiedniego finansowania pozwoliłoby im wnieść większy wkład w urzeczywistnienie prawa do godnych, przystępnych cenowo i zrównoważonych mieszkań o wysokiej jakości w każdym kraju, a zwłaszcza na obszarach, gdzie występuje presja mieszkaniowa, i dla słabszych grup społecznych. **W Europejskim planie na rzecz przystępnych cenowo mieszkań** ⁽³⁷⁾ określono kompleksowe ramy działania na wszystkich szczeblach i możliwości finansowe w tym zakresie oraz podkreślono, że Komisja będzie ułatwiać inwestycje w podmioty oferujące mieszkania nienastawione na zysk lub nastawione na zysk w stopniu ograniczonym.*

Kluczowy obszar działania 4: rozwijanie umiejętności, szkoleń i przedsiębiorczości

W ramach edukacji formalnej nie prowadzi się systematycznych zajęć z zakresu przedsiębiorczości społecznej, a wiele organizacji gospodarki społecznej, zwłaszcza na etapie rozpoczynania działalności i na etapie zwiększania jej skali, nadal nie ma dostępu do dostosowanych do potrzeb rozwiązań z zakresu rozwoju umiejętności i wsparcia organizacyjnego. Wsparcie dla przedsiębiorczości sprzyjającej włączeniu społecznemu jest niespójne i często nie odzwierciedla w odpowiedni sposób modeli gospodarki społecznej, w szczególności dla aspirujących przedsiębiorców z grup niedostatecznie reprezentowanych, którzy napotykają ukryte bariery, gdy próbują uzyskać dostęp do usług i sieci inkubacyjnych oraz finansowania na tym etapie.

Zgodnie z wizją nakreśloną w unii umiejętności **Komisja**:

- będzie wspierać modele inkubacji przedsiębiorczości społecznej i sprzyjającej włączeniu społecznemu w drodze specjalnego zaproszenia do składania wniosków oraz wspierać uznane ramy kompetencji w zakresie przedsiębiorczości społecznej, między innymi przez działania w zakresie wzajemnego uczenia się,
- wraz z OECD wzbogaci bazę wiedzy na temat przedsiębiorczości społecznej i sprzyjającej włączeniu społecznemu w drodze badań nad włączeniem przedsiębiorczości społecznej do krajowych programów nauczania i ścieżek uczenia się oraz nad rolą przedsiębiorczości społecznej w aktywizacji młodzieży NEET i formalizacji pracy, a także w drodze nowej edycji sprawozdania na temat brakujących przedsiębiorców.

W centrum uwagi: gospodarka społeczna i transformacja cyfrowa

Organizacje gospodarki społecznej opracowują i stosują godne zaufania, sprzyjające włączeniu społecznemu rozwiązania cyfrowe, które służą interesowi publicznemu i zmniejszają przepaść cyfrową. Dzięki swoim strukturom zarządzania są idealnymi liderami odpowiedzialnej opieki nad danymi – od spółdzielni platform cyfrowych po przedsiębiorstwa z branży technologii społecznych, które stawiają na dostępność, opiekę i edukację. Traktują one dane jako wspólny zasób i dbają, by gromadzenie i wykorzystywanie informacji oraz zarządzanie nimi odbywało się z poszanowaniem prywatności, praw podstawowych, przejrzystości i interesów społeczności. Ponadto organizacje gospodarki społecznej pomagają pracownikom i beneficjentom rozwijać zdolności i umiejętności cyfrowe oraz promują ekosystem cyfrowy, w którym technologia zwiększa zarówno spójność społeczną, jak i konkurencyjność. Komisja poszerzy bazę dowodową dotyczącą cyfryzacji i sztucznej inteligencji w gospodarce społecznej, aby wspierać wdrażanie wiarygodnych, dostępnych i sprzyjających włączeniu społecznemu technologii, w tym technologii rozproszonego rejestru, oraz aby lepiej zrozumieć ich wpływ na organizacje i ich pracowników.

3.3. Dowody, widoczność i wiedza wymagane do uznania gospodarki społecznej

Aby gospodarka społeczna była w pełni uznawana i doceniana w całej UE, potrzebuje lepszej bazy dowodowej oraz bardziej dostępnych i porównywalnych statystyk we wszystkich państwach członkowskich. Jednocześnie kształtowanie polityki opartej na danych w celu wsparcia gospodarki społecznej wymaga jasnych i dostępnych informacji, zdezagregowanych danych oraz regularnej komunikacji, jak również jednego punktu dostępu do zasobów UE.

Kluczowy obszar działania 5: budowanie bazy dowodowej gospodarki społecznej

Obecnie dane dotyczące gospodarki społecznej są niepełne i rozproszone, a różne metody ograniczają zdolność decydentów politycznych do opracowywania skutecznych środków, monitorowania postępów i wykazywania skutków. Rozszerzenie zakresu statystyk i bardziej usystematyzowane podejście do gromadzenia danych pomoże ujednoczyć pojęcia, usprawnić kształtowanie i ukierunkowanie polityki oraz uwidocznili decydentom, rynkom i opinii publicznej wkład gospodarki społecznej w budowanie konkurencyjnej gospodarki sprzyjającej włączeniu społecznemu.

Aby rozszerzyć i promować dane i wiedzę statystyczną oraz stworzyć bazę dowodową gospodarki społecznej, Komisja:

- **będzie pracować na rzecz bardziej usystematyzowanego podejścia do gromadzenia danych**, między innymi przez wspieranie państw członkowskich w tworzeniu rachunków satelitarnych gospodarki społecznej, a także przez finansowanie krajowych projektów pilotażowych mających na celu gromadzenie danych dotyczących gospodarki społecznej za pośrednictwem krajowych statystycznych rejestrów przedsiębiorstw i badań struktury wynagrodzeń, z wykorzystaniem w miarę możliwości źródeł administracyjnych, aby uniknąć dodatkowych obciążeń sprawozdawczych,
- **rozbuduje portal UE dotyczący gospodarki społecznej w celu poprawy wymiany danych i zwiększenia przejrzystości** oraz zapewni sprawny dostęp do publikacji, zbiorów danych, metodyk i portali krajowych,
- **zaktualizuje spis przedsiębiorstw społecznych w UE** ⁽³⁸⁾,
- opublikuje sprawozdanie GECES zawierające praktyczne zalecenia dotyczące gromadzenia danych na temat gospodarki społecznej.

W centrum uwagi: gospodarka społeczna i demokracja

*Według specjalnego badania Eurobarometr na temat gospodarki społecznej w życiu Europejczyków w okresie ostatnich pięciu lat do organizacji gospodarki społecznej zgłosiło się w charakterze ochotników 18 % Europejczyków, a 13 % jest ich członkami. **Znajomość koncepcji gospodarki społecznej jest jednak umiarkowana i różni się znacznie w poszczególnych państwach członkowskich.** Organizacje gospodarki społecznej przyczyniają się do większej demokratyzacji społeczeństwa, ponieważ koncentrują się na zaangażowaniu obywateli, rozwiązywaniu problemów społeczności i partycypacyjnym sprawowaniu rządów. Często działają one jako „szkoły demokracji” i promują przejrzystość, rozliczalność i zaufanie do procesów decyzyjnych. Gospodarka społeczna może zatem wносить wkład w różne inicjatywy UE dotyczące demokracji i zaangażowania obywatelskiego, takie jak **europejska tarcza demokracji** ⁽³⁹⁾, oraz czerpać z nich korzyści. Prężna gospodarka społeczna może również przyczynić się do dynamicznej przestrzeni społeczeństwa obywatelskiego przez zwiększenie zdolności i widoczności oraz zacieśnienie współpracy transgranicznej organizacji społeczeństwa obywatelskiego. Zgodnie ze **strategią UE na rzecz społeczeństwa obywatelskiego** ⁽⁴⁰⁾ Komisja podejmuje kroki w kierunku stworzenia bardziej sprzyjającego otoczenia dla tych organizacji – z których wiele wpisuje się w gospodarkę społeczną – w tym wdraża środki mające na celu zapewnienie sprawiedliwego opodatkowania organizacji charytatywnych oraz zagwarantowanie im dostępu do usług finansowych.*

4. WNIOSEK: ODNOWIONY PROGRAM NA RZECZ SILNIEJSZEJ GOSPODARKI SPOŁECZNEJ

Od momentu przyjęcia w 2021 r. plan działania na rzecz gospodarki społecznej nadaje nowy impuls gospodarce społecznej w całej Europie. Zapewnił spójne ramy UE, uruchomił szeroką gamę instrumentów i programów oraz podniósł rangę gospodarki społecznej w programach krajowych i unijnych. Wdrożenie planu działania i zalecenia Rady z 2023 r. w sprawie opracowania warunków ramowych gospodarki społecznej przyniosło już wymierne postępy. Więcej państw członkowskich opracowuje strategie, ramy prawne i ścieżki finansowania. Powstają nowe struktury wsparcia, a władze

publiczne, podmioty finansowe i społeczeństwo mają coraz większą wiedzę na temat gospodarki społecznej. Postępy te świadczą o trafności planu działania i potwierdzają, że ukierunkowane działania UE mogą przynieść wymierne korzyści organizacjom gospodarki społecznej i społecznościom, którym organizacje te służą.

Nadal jednak istnieją spore luki i wyzwania. Gospodarka społeczna wciąż nie jest w spójny sposób uznawana ani wspierana w państwach członkowskich i regionach. Wiele organizacji nadal zmaga się z niepewnością prawa i trudnościami w dostępie do szkoleń, rynków i finansowania. Potencjał gospodarki społecznej nie został jeszcze w wystarczającym stopniu włączony do głównego nurtu polityki. Powoduje to nierówne warunki konkurencji, a sytuację tę jeszcze pogarsza jej specyficzny model biznesowy. Aby zapewnić rozkwit gospodarki społecznej na wszystkich terytoriach i we wszystkich sektorach, na następnym etapie realizacji planu działania należy w pierwszej kolejności wyeliminować te luki.

Komisja będzie dążyć do dalszego włączania gospodarki społecznej do polityk i programów UE. W tym celu wzywa Parlament Europejski, Radę, Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny, Europejski Komitet Regionów, Grupę Europejskiego Banku Inwestycyjnego oraz inne agencje i organy UE do współpracy w celu maksymalnego wykorzystania potencjału tego programu.

Zasadnicze znaczenie ma monitorowanie wdrażania. W tym celu **Komisja utrzyma skoordynowane i zintegrowane podejście do wdrażania i monitorowania planu działania**. W portalu UE dotyczącym gospodarki społecznej będą regularnie zamieszczane aktualne informacje na temat procesu wdrażania. Ponadto zgodnie z zaleceniem Rady z 2023 r. państwa członkowskie mają złożyć Komisji, w 2027 r. i 2032 r., sprawozdania z postępów we wspieraniu gospodarki społecznej. Kluczową platformą dialogu, wzajemnego uczenia się i współtworzenia pozostanie grupa ekspertów ds. gospodarki społecznej i przedsiębiorstw społecznych.

Przez uwolnienie pełnej mocy gospodarki społecznej możemy kształtować Europę, która stawia w centrum uwagi społeczność i planetę, oraz torować drogę ku bardziej sprawiedliwej, zrównoważonej i konkurencyjnej przyszłości.

(¹) [„Benchmarking the socio-economic knowledge of the proximity and social economy ecosystem”](#) [Analiza porównawcza wiedzy społeczno-ekonomicznej na temat ekosystemu gospodarki bliskości i gospodarki społecznej], 2024.

(²) [COM\(2021\) 778](#).

(³) [Dz.U. C 428 z 13.12.2017, s. 10](#).

(⁴) [„Social economy in the life of Europeans – Eurobarometer report”](#) [Gospodarka społeczna w życiu Europejczyków – sprawozdanie Eurobarometru], 2025.

(⁵) [„Much more than a market: Speed, security, solidarity – Empowering the Single Market to deliver a sustainable future and prosperity for all EU citizens”](#) [Znacznie więcej niż rynek. Szybkość, bezpieczeństwo, solidarność – wzmocnienie jednolitego rynku w celu zapewnienia zrównoważonej przyszłości i dobrobytu wszystkim obywatelom UE], 2024.

(⁶) [Dz.U. C, C/2023/1344](#).

(⁷) [SWD\(2023\) 211](#).

-
- (⁸) [SWD\(2023\) 212](#).
- (⁹) „[Study on State aid for access to finance for social enterprises and for the recruitment of disadvantaged workers in the form of wage subsidies](#)” [Badanie dotyczące pomocy państwa w formie finansowania dla przedsiębiorstw społecznych oraz pomocy państwa w formie dopłat do wynagrodzeń na rekrutację pracowników znajdujących się w szczególnie niekorzystnej sytuacji], 2024.
- (¹⁰) [Rozporządzenie Komisji \(UE\) nr 651/2014](#).
- (¹¹) [Rozporządzenie Komisji \(UE\) 2023/2831](#).
- (¹²) [Rozporządzenie Komisji \(UE\) 2023/2832](#).
- (¹³) [Decyzja Komisji \(UE\) 2025/2630](#).
- (¹⁴) [SWD\(2025\) 333](#).
- (¹⁵) Zob. <https://circular-cities-and-regions.ec.europa.eu/>.
- (¹⁶) Kwoty te są przybliżone, ponieważ dokładny podział przydzielonych kwot i uruchomionych inwestycji na podstawie zatwierdzonych operacji InvestEU nie jest możliwy we wszystkich przypadkach.
- (¹⁷) ADIE – jedna z największych francuskich instytucji mikrofinansowych z blisko 100 000 aktywnych klientów, z których jedna trzecia otrzymuje minimalne świadczenia społeczne, a jedna piąta nie ma wykształcenia – wykazuje, że po upływie 2–3 lat od otrzymania pożyczki 93 % klientów nadal jest aktywnych zawodowo, a 82 % utworzonych przedsiębiorstw nadal prowadzi działalność ([Etude Impact Adie ZRR](#), 2025).
- (¹⁸) [Rozporządzenie \(UE\) 2021/1057](#).
- (¹⁹) [Rozporządzenie \(UE\) 2021/1058](#).
- (²⁰) [Rozporządzenie \(UE\) 2021/241](#).
- (²¹) Zob. <https://socialinnovationplus.eu/>.
- (²²) Dostępne pod adresem: <https://link.europa.eu/jpJ6xv>.
- (²³) „[Policy Guide on Social Impact Measurement for the Social and Solidarity Economy](#)” [Przewodnik polityczny dotyczący pomiaru skutków społecznych gospodarki społecznej i solidarnej], 2023.
- (²⁴) Impact Europe, „[The Size of Impact: Main takeaways from the European impact investing market sizing exercise](#)” [Skala wpływu: najważniejsze wnioski z badania wielkości europejskiego rynku inwestowania zaangażowanego społecznie], 28 listopada 2024 r.
- (²⁵) Europejska Sieć Mikrofinansowania i Centrum Mikrofinansowania, „[Survey on Microfinance in Europe – 2025 edition](#)” [Badanie mikrofinansowania w Europie – edycja 2025], 2026.
- (²⁶) Dostępny pod adresem: <https://social-economy-gateway.ec.europa.eu/>.
- (²⁷) Dane na 31 stycznia 2026 r.
- (²⁸) „[Benchmarking the socio-economic knowledge of the proximity and social economy ecosystem](#)” [Analiza porównawcza wiedzy społeczno-ekonomicznej na temat ekosystemu gospodarki bliskości i gospodarki społecznej], 2024.

-
- (²⁹) [„Social economy in Europe – Contributing to competitiveness and prosperity”](#) [Gospodarka społeczna w Europie – wkład w konkurencyjność i dobrobyt], 2025.
- (³⁰) [COM\(2021\) 345](#).
- (³¹) [COM\(2025\) 872](#).
- (³²) [JOIN\(2025\) 26](#).
- (³³) Komisja rozpoczęła przegląd ogólnego rozporządzenia w sprawie wyłączeń grupowych i oceni, czy i w jaki sposób należy je zaktualizować, w tym przepisy dotyczące pomocy dla przedsiębiorstw społecznych, pomocy na szkolenia i zatrudnienie oraz rekrutację pracowników znajdujących się w szczególnie niekorzystnej sytuacji.
- (³⁴) [COM\(2025\) 378](#).
- (³⁵) [Rozporządzenie \(UE\) nr 345/2013](#).
- (³⁶) [Rozporządzenie \(UE\) nr 346/2013](#).
- (³⁷) [COM\(2025\) 1025](#).
- (³⁸) Z najnowszymi danymi porównawczymi można zapoznać się pod adresem <https://link.europa.eu/Wn7Nmj>.
- (³⁹) [JOIN\(2025\) 791](#).
- (⁴⁰) [COM\(2025\) 790](#).